

Kūrybinis instinktas

Žmogus yra apsuptas savo kūrinų. Drabužis, namas, mašina, miestas — viskas yra jo minties, jo rankų tvarinys. Kur tik bebūtume ar bekeliautume, sunku rasti žemės plotą, kur žmogaus rankos dar neprisiliesta. Mūsų planetos veidas nuolatos keičiasi. Didžiausias jo keitėjas yra žmogus. Kalnai nukasami ir nauji supilami. Ežerai per trumpą laiką atsiranda, tai vėl dingsta. Žemynai suraizgyti begaliniais vieškeliais ir geležinkelio tinklais. Aplink žemės rutulį plaukioja laivai, kurie gali didoko kaimo gyventojus iš karto pervežti, nukelti kur nors kitur. Jau projektuojami ir gaminami "laivai", kurie, oru lėkdam, galės atlikti tą patį. Žmogus savo kūrybingumu ir darbais jau stebina ir pats save. Jei šiandien žmogus labai kūrybingas, tai rytoj jis bus dar kūrybingesnis. Šios dienos išradimai bus medžiaga, pagrindas rytojau išradimams ir pažangai.

Viskas, ką aplink save matom, liudija žmogaus veržlumą, jo nepastovumą. Jis dar nieko iki šiol nepadarė, nesukūrė, ko anksčiau ar vėliau nekeistų, ne-tobulintų, nežūrint, ar tai būtų moksle, mene ar sporte.

Kas yra viso šito akstinas? Ar tai ne kūrybinis instinktas — pati mintis? Atrodo, kad žmogus negali būti be kūrybos. Kurti yra beveik tas pat, kas ir gyventi. Kol širdis plakta, mintis skaidri ir nestokoja energijos, žmogus ieško sau naujų uždavinių, suranda jiems sprendimus, nors ir laikinus.

Kas verčia žmogų kurti? Kodėl jis nuolatos nerimsta ir siekia naujo, nepasitenkina tuo, ką turi?

Pažvelkim iš lėktuvo žemyn į didelį miestą. Vaizdas primins mums skruzdėlyną, kur gatvėmis ir keliais, tarsi skruzdės, skuba, rieda mašinos. Nesibagiančios automobilių eilės gal primins mums kraujo apytaką gyslose.

Žiūrėk, čia namas statomas, o ten jau ardomas. Vieta ruošiamas aukštesniam, naujesniam pastatui. Miesto veidas irgi juda, keičiasi.

Visur judesys. Vietoj niekas nestovi. Niekas. Griaunami ir statomi ne tik medžiai, bet ir dvasiniai pastatai. Keičiasi tradicijos, religijos formos, papročiai. Naujos estetikos supra-

LEONAS URBONAS

timo sąvokos, dažnai ginčijamos, išstumia, pakeičia senas, kaip mes sakom, atgyvenusias.

Pats žmogus ne tik dvasiniai, bet ir fiziniai nuolatos keičiasi. Jis net daugiau keičiasi, negu mes įpratę manyti.

Optinės, akustinės iliuzijos ir laiko sąvokos įtakoje susidaro savotiškas žmogaus pastovumo vaizdas. Mes matom jo paviršiaus formą, girdime balsą — atpažįstame; sakom — tas pats. Tikrai pažvelkime į emogų iš kito taško ir matysime, kaip ilgai jis "tas pats"? Prileiskim, mes įgaunam akis su mikroskopo savybėmis, kurios galėtų stebėti žmogaus kraujo apytaką. Vaizdas gal dalinai primintų miesto įspūdį, žiūrint žemyn iš lėktuvo. Čia irgi ardoma ir statoma tuo pačiu metu. Seni audiniai lastelė po lastelės keičiami naujais; čia mirštama ir gimstama tuo pačiu metu. Naikinimas ir kūrimas darosi vienu procesu.

Eikime toliau. Sakykim, stauga mūsų akys pajėgia matyti elektros srovę ir magneto laukus; viską lėtam judesį. Prileiskim, mes matom elektrinius pulsavimus žmogaus nervų sistemoj, ypač centre — smegenyse. Niekas pastovaus. Sudėtingas darbas smegenyse nepalyginamai tobulėnis už didelio miesto telefono — telegrafo centrinę ir tinklą. Šio sudėtingo mechanizmo funkcionavimu, šiuo judesiu išsilaiko gyvybė ir nuolatos sruvena, teka žmogaus savijauta, kitaip vadinama sąmonė, kuri paviršiuje, atrodo, kiekvienam individuali, giliau — kaip okeanas, apjungta tais pačiais visatos dėsniais.

Mūsų sąmonė — savijauta nepastovi ir keičiasi su kiekvienu naujai atėjusia mintimi, nesvarbu, kokia tos minties priežastis bebūtų — išorinė ar vidinė.

Nauja mintis turi surasti vie-

tą mūsų savijautoj, atitinkamai ją pakeičiant, lygiai, kaip i okeano paviršių nukritęs lašas, įsitalpindamas tarp kitų lašų, teoretškai turį pastumti, pakeisti visą vandenyno paviršių.

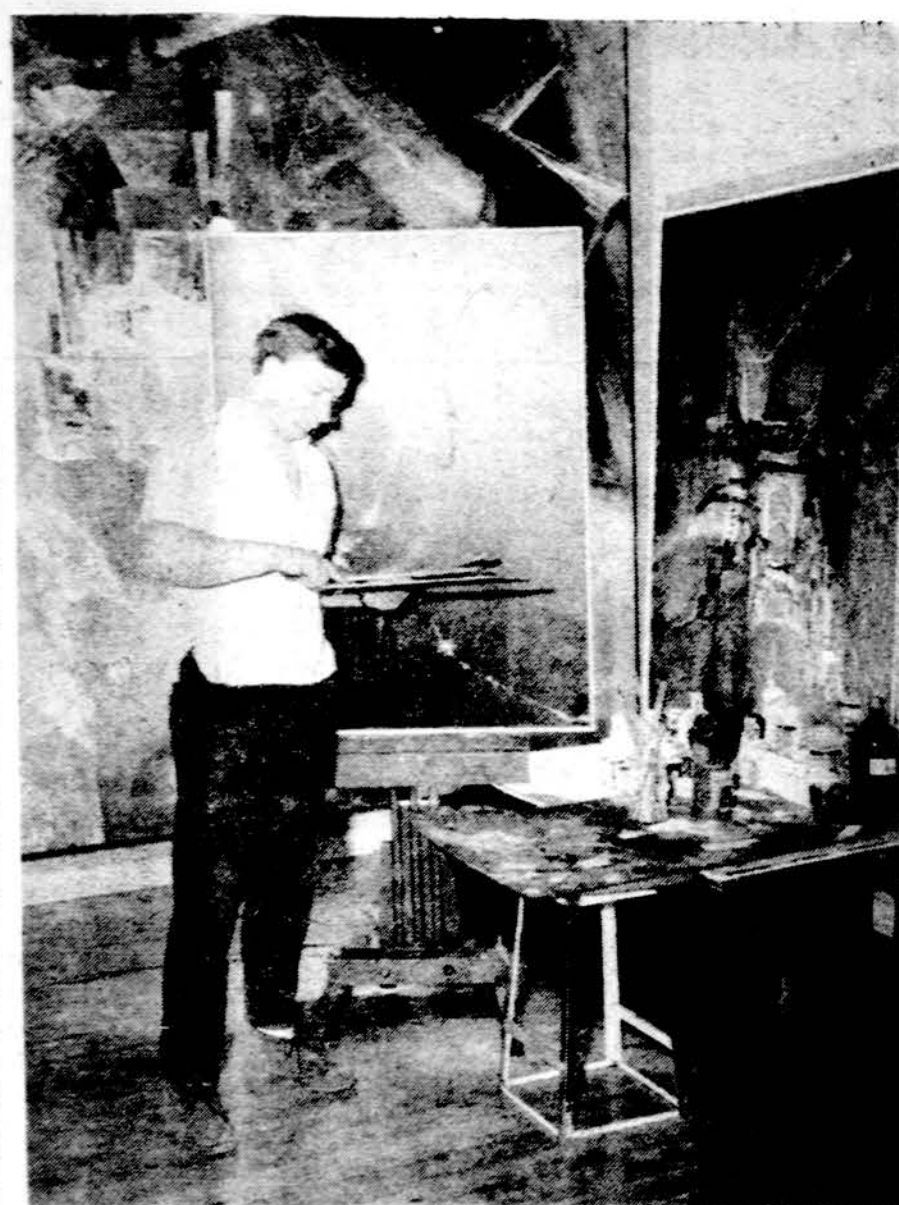
Kiekvieno, nors ir trumpučio, pergyvenimo išdavoje mintis blykstelėja mūsų sąmonės paviršiuje ir, įrėžus įrašą smegenyse, pasitraukia į atminties takus pakeliui atitinkamai paveikdama ir keisdama ne tik mūsų dvasinę, bet kartu ir fizinę struktūrą. Tas kitimas vyksta nuolatos; mes augam, senstame.

Vis dėlto ir šioj nepastovumo vizioj kažkas yra pastovaus, kas intensyviai lydi žmogų ir žmoniją: tai kūrybinis instinktas. Jis nuolatos formuoja žmogų. Jis visada žmoguje. O gal žmogus jame?

Šis instinktas lydi žmogų nuo pat jo sąžinės aušros. Jo skatinamas ir vedamas, žmogus bando pažinti save. Tikriausiai, kūrybinis instinktas buvo žmoguje ir prieš sąžinės atbudimą. Jis yra visur. Visa gyvybė jame ir juo pulsuoja. Šis instinktas slepiasi reikiškuose, kurie šiandien mums gal dar nesuprantami. Bet gal mokslo ir galvo-jimas vieną dieną atskleisdamas visuotiniai gyvybės paslaptį, atskleis ir kūrybinio instinkto prigimtį.

Paukščių žinomą lizdų sukima, o taipgi žvėrelių mokėjimą kasti urvus mes priskiriame gyvuliškam instinktui. Koks gi skirtumas? Pagaliau šiam gyvuliškam instinktui išvystyti turi būti dar vienas instinktas: kūrybinis instinktas.

Milijonų metų raidoje, gyvuliško instinkto vystyklusose ištuojus, gimė žmogaus sąmonė, savęs pajutimas. Žmogus ne tik pamatė, bet ir pradėjo pažinti pats save ir dalį kūrybinio instinkto pradėjo imti į savo rankas. Taip kaip kūdikiai ateina laikas išvysti šviesą, pagal visatos dėsnius, gilesnis žmogaus sąmonės atbudimas irgi tapo neišvengiamas. Sąmonės užgimimas nėra vien tik

Dail. Leonas Urbanas savo studijoje Oyster Bay, netoli Sydnejaus, Australijoje. Dailininko straipsnį apie kūrybinį instinktą spausdiname šiame laikraščio puslapyje. Platesnę informaciją žiūr. Kūrybinėje kronikoje.

įvykęs, bet vis tebevykstantis faktas ir, kaip ir kiekvienas užgimimas, be skausmo ir kraujo nepraejo.

Kūrybinio instinkto priemonė mūsų sąmonėj išjudinti yra noras. Mums reikia, mes norime, siekiame ir pagaliau sukuriamo. Kuo stipresnis ir aiškesnis noras, tuo didesnės pastangos jį seka, didesnį ir greitesnį darbą.

Gyvas padaras palietimu išmoko pažinti savo aplinką, o paskui atėjo reikalus ir noras ją pamatyti. Šiame nore atsirado akys. Akys tada atnešė šviesą.

Reikalas ir noras matyti turėjo būti milžiniškas; viso daugelio milijonų metų raida. Pavasariai, tur būt, įgaautos ausys sukūrė ir tobulino garsų pasaulį. Uoslė dar daugiau mus įgalino pasiimti iš aplinkos. Kas žino, kiek grožybų yra aplink mus, kurioms paimti mes dar

neturime jokių organų. Mes tik tai galime spėti, kad jūroj gyvenantis delfinas, turėdamas iš-tobulintą sonaro aparatą smegenyse, gyvena nepaprastai gražiaiame vaizdų pasaulyje, gal būtų iš karto matydamas aplink save toli ir arti. Gi mes tik į vieną tašką tegalime iš karto žvelgti, o atminties dėka dar šiek tiek "matom" aplink save.

Nors ir neturėdamas tokių jautriųjų organų aplinkai pajusti kaip delfinas, žmogus be galo džiaugiasi, jog yra apsuptas pasaulio, kuris pilnas spalvų, garsų, kvapų. Retas iš mūsų pagalvojame, kad aplink mus tebėra tik begarsė, bekvapė tamsa, o visa grožybė vyksta pačiuose mumyse. Su savo netobulais, kartais slubuojančiais jutimo organais, imdami iš aplinkos kas mums reikalinga, kiekvienas kuriame savo pasaulį. Žinoti apie tai, ar kartas nuo karto giliai to reikšmė pajusti, yra skirtingi dalykai, nes tuojau kyla klausimas: kas yra iliuzija, o kas realybė — tikrovė?

Su gimusiu kūdikiu užgimsta nauja šviesa, atsiveria naujas pasaulis. Kai pavargusios akys amžinai užsimerkia, širdis plak-ti sustoja, visą ligišolinį mūsų pasaulį apgaubia tamsa.

Didelę gyvenimo dalį mes praleidžiame, pasakodami vienas kitam apie tuos savo pasaulius. Beveik visi trokštame, kad mūsų pasaulis niekada neužgestų. Kitaip sakant, norėtume amžinai gyventi.

Tai yra didelis noras. Ar jis atsiekiamas? Nauji mokslo atidėgimai, kūno ir dvasios tyrinėjimai, geresnis jų supratimas ar veda žmogų, tą nuolat nerimstantį, ieškančį žmogų prie begalinio gyvenimo? Kūrybinis instinktas išsivystė ir vysto žmogų: jis įgavo akis, ausis, smegenis, viską. Smegenys jau bando pačios save suprasti. Ar tik nepriejom prie to, kad, bėgdami aplink medį, bandom save prisivytį?

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė Parastė

ARGI NELIKS NĖ ŽENKLO?

Rūpinantis lietuviybės išlaikymu ir jos pratęsimu ateitin, neretai mes čia, ypač kultūrinėje srityje, visiškai užsimerkiame prieš tai, kas liudija čionykštį mūsų žmonių gyvastingumą prieš penkiasdešimt ar daugiau metų. O tai gi yra ne vien tik paminklai, bet ir pamatai, ant kurių didžia dalimi pastatyta ir šiandieninė čionykštės lietuviybės dabartis.

Tačiau dėl neatleistino mūsų neakylumo metai po metų daug mūsų tautai, o ypač jos išieivijai, svarbios dokumentinės medžiagos ir akivaizdžių paminklinių objektų dingsta be žinios ir be ženklo. Galima būtų čia suminėti visą eilę kultūrinių sektorių, kur ši žala ypač krinta akin. Tačiau, min-tį konkretizuodami, šį kartą norime atkreipti dėmesį į vieną išskirtinai apleistą ir labai pavojingon situacijon atsidūrusią sritį, būtent — į senųjų mūsų čionykščių bažnyčių fotografinės kolekcijos sudary-mą.

Gera ir puiku, kad mes statome naujas bažnyčias ir rūpinamės jų lietuviškosios architektūros bruožais, tačiau blogai, kai senosios lietuvių parapijų bažnytelės paliktos užuot-maršai. Ogi, kadaise jas stant, kiek širdies ir kiek rūpesčių buvo sukaupia, kiek buvo džiaugtasi kiekvienu lietuvišku įrašu, kiekvienu donaciniu vit-ražu ar altoriumi, kuris var-ganam emigrantui priminė ir atstojo paliktąją tėviškę. Tiesiog gaila, kad visa tai dabar net pagreitintai nyksta, kai po II Vatikano susirinkimo reikė-jos altorius perklinoti, bažnyčias perstatyti. Juk pačioje Chicagoje buvo pavyzdžių, kai neapgalvotai ir per daug "jau-natviškai" reformuojant, lietu-viškojo skobnio altoriai ir me-diniai koplytstulpių tabernakulai buvo net iš visai neseniai statytos koplyčios pašalinti. Žinoma, tose senosiose bažnyčiose kažin kokių lietuviškųjų architektūrų nerastime, bet ir ne šiame aspekte glūdi šių pa-statų vertė. Mums reikia jas ir jų būdingų kampelių deta-lės nufotografuoti, kad liktų aiškus pėdsakas to, ką veikė, ką darė, kaip galvojo, kaip mel-dėsi ir kaip krūvon jungėsi 19 amž. galo ir 20 amž. pradžios čionykščiai lietuviai.

Gal ne vienam gali atrodyti, kad tokia fotografijų kolekci-ja, tai kokia čia labai jau brangenybė. O vis dėlto kultū-rinė brangenybė ji būtų jau ir dabar, o ką lėkai bėti apie jos vertę po 50 ar 100 metų! Tada ji bus tikrai neįkainuojama vertės moksline medžiaga kiekvienai bibliotekai tiek Amerikoje, tiek Lietuvoje, bus šaltinis kiekvienam, tyrinė-jančiam lietuviškąją emigraci-ją ir aplamai renkančiam me-džiagą imigrantų istorijai Amerikoje.

Jau net ir šiandieninėje — okupuotoje Lietuvoje panašaus

užmojo reikšmė yra visuotinai supras-ta. Nufotografuoti se-nasias Lietuvos bažnyčias su visomis jų detalėmis buvo an-gažuotas vienas tenykščių ge-riaujų fotografų — A. Sutkus. Jeigu šito ten ėmėsi ir bažnytinė vyriausybė, tai, aiš-ku, ne be ir kitokios val-džios leidimo. Angažuotasis fotografas turėjo ne vieną die-ną ir ne vieną mėnesį važinėti po giliają krašto provinciją ir kelti saulės švieson pamiršta-sias ir nykstančias mūsų isto-rijos ir mūsų kultūros detales. Visa eilė A. Sutkaus padarytų nuotraukų yra pasiekusios ir šį kraštą. "Draugo" kultūrinis priedas pirmuosius savo pus-lapius š. m. sausio 25 d. ir ko-vo 29 d. yra papuošęs kaip tik šiomis A. Sutkaus nuotrauko-mis.

Tiesiog būtų gėda ir neat-leistinas apsilėidimas, jei mes, turėdami kur kas palankesnes sąlygas ir neribotą laisvę, čia to paties nepadarytume, kas užsimota padaryti Lietuvoje. Tik, žinoma, čia neužtektų pa-skelbti, kad vietiniai fotogra-fai mėgėjai išfotografuotų sa-vo parapijų bažnyčias ir nuo-traukas prisiųstų, sakysim, Pasaulio lietuvių archyviui ar kur nors kitur. Tada rezulta-tas būtų bevertis, nemetodiš-kas, nemeniškas, net neistoriš-kas, būtų vien chaosas ir dau-giau nieko. Čia reikia būtinai vieno ir kūrybingo fotografo, kuris įvairiomis senųjų ir nau-jųjų bažnyčių durų, langų, įrašų, bokštų ir vitražų, kry-žių ir altorių, architektūrinių korpusų ir aplinkos nuotrauko-mis sukurtų išties šios temos simfoniją. Tokį vientisą nuo-traukų pluoštą paskui jau bū-tų galima išleisti atskiru leidi-niu, kaip išliekančios vertės kultūrinį paminklą.

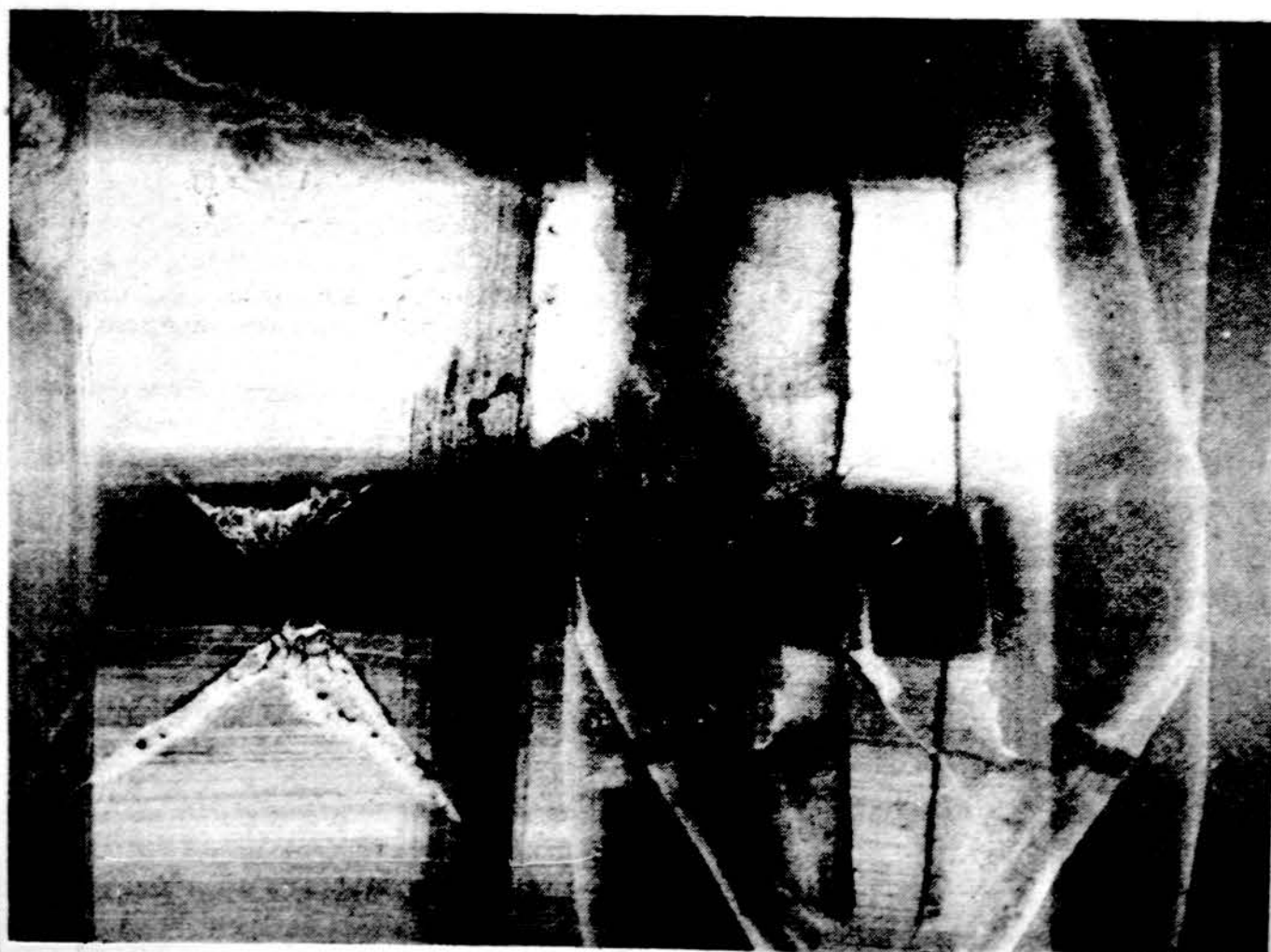
Ir dar labiau šią problemą konkretinant, tvirtai saky-čiau, kad reikia šiam darbui tuoj pat angažuoti šioje srity-jos išmoningą ir kūrybingą Al-gimantą Kežį, SJ. Būtinai reikia jį negaištant išsiųsti į šių mūsų šventnamių, ypač pa-čių seniausių, Penssylvanijos kalnuos ir kitur užmirstųjų lie-tuvių bažnytelių fotografavi-mo misiją.

Ir nenorėkime, kad jis šitai atliktų lyg ir savo malonumui, ko gero net dar savo kaštu. Pi-nigo ir čia reikia. Ir jo turi at-sirasti, kaip atsiranda naujų bažnyčių bei koplyčių staty-boms, kurios dabar gal būt net lengviau pastatomos, negu anos senosios lietuviškos baž-nytelės, kadaise skiriant joms šiame krašte pačius pirmuo-sius, menkus ir sunkius "grino-rius" uždarbius. Tebūna tad išsaugotas bei pagerbtas jų ir naujesnių mūsų čionykščių šventnamių paminklinis paliki-mas lietuvių kultūrai ir šio krašto imigrantų istorijai.

k. brd.

Šiame numery

- Argi neliks nė ženklo?
- Kūrybinis instinktas.
- Lietuvos kartuomenės prie-saikos 50 metų sukaktis.
- Vlodo Šlaito eilėraščiai.
- Pas lietuvių kalbos profesore Chicagos universitete.
- Kur Amerikoje šilta?
- Jūratė ir Kastytis mūsų ba-lėtų raidoje.
- Valentinos Kojelienės kon-certas Orchestra Hall.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Moterų gyvenimas.

Leonas Urbanas

Ramybė (akrilis)

Pas lietuvių kalbos profesorę Chicagos universitete

JUOZAS PRUNSKIS

Lingvistikos specialistė prof. Tamara Buch Chicagos universitete dėsto lietuvių kalbą. Pašalotos būna du kartu savaitėje. Ši lietuvių kalbos kursą lanko du lietuvių studentai ir keturi amerikiečiai. Įdomu daugiau patirti apie pačią profesorę ir lietuvių kalbos studijas viename iš pirmųjų pasaulio universitetų. Taigi vieną popietę ir aplankiau ją universiteto International House patalpose, kur ji apsigyvenusi. Beveik trejetas valandų praslinko ją beklusinėjant.

— Jau pora mėnesių, kai Jūs dėstote lietuvių kalbą Chicagos universitete. Kokį įspūdį Jums sudarė liuanistinės paskaitas lanką studentai, ypač nelietuviai?

— Chicagos universitetas yra aukšto lygio. Viena iš geriausių mokyklų JAV-se, vienas iš didžiųjų ir rimtųjų šiame krašte. Studentai labai stiprūs, net geriau paruošti, negu Europoje. Universitetas yra čia brangus, ir jeigu žmogus ryžtasi studijuoti, tai jau dirba. Be to, kalbininkų nėra toks jau didelis pareikalavimas, tai kas pasirenka šią sritį, yra pamėgęs kalbos studijas ir pasirūšęs į jas gilintis. Praktiškai, Chicagos universitete baigusieji kalbos mokslus eina dėstyti į kitus universitetus ir darbą susiranda.

— Kodėl ir nelietuviai pasirenka lietuvių kalbos studijas ir kaip jie jas atlieka?

— Lietuvių kalba, kaip sakoma, yra viena senoviskiausių iš indoeuropiečių kalbų grupės, todėl jos studijavimas padeda suprasti kitų indoeuropiečių kalbų struktūrą. Kaip kalbininkui tenka studijuoti graikų, lotynų kalbas, taip studijuoja ir lietuvių.

Mūsų lietuvių kalbos kursą Chicagos universitete lanko viena amerikietė studentė, kuri ruošia doktoratą, kitas studentas irgi panašiai, du kiti amerikiečiai besiruošia magistrui. Rimti studentai, apie kuriuos galima pasakyti, kad panašiai pasiruošusių neturėjau kituose universitetuose.

— Jūs dėstote Varšuvos universitete 1920, po 1930 m., linko

Kodėl lietuvių kalbą studijuoja amerikiečiai. — Lituanistinės studijos universitetuose anapus geležinės užuagos. — Plank visus Punksko lietuvių kaimus — Letuviskas rankraštis 400 metų laukias le d o. — Kaip prancūzai skyrė stipendiją studijuoti Donelaitį. — Kas dabar yra L. e. m. o. sio draugijos būstinė Vilniuje? — Kur Donelaitio rankraščiai? — Apie Ped. lituanistikos institutą ir mūsų kalbininkus.

versitete. Ar Lenkijoje yra kokios lituanistinės studijos?

— Turėjo būti šiais metais, bet berods nėra. Poznanės universitete yra Baltistikos katedra. Ten dėstė prof. Otremskis, bet jis prieš keletą metų yra išėjęs į pensiją. Jo vietą dabar užima prof. Kudzinovskis, kuris yra bendradarbiavęs su Otremskiu, leidžiant Chilinskio bibliją. Krokuvoje lietuvių kalbą, lyginamąją gramatiką dėsto prof. Saparevičius.

— Ar yra kur nors kitur, be Lietuvos, aukštosios lituanistinės studijos už geležinės užuagos?

Chicagos universiteto lietuvių kalbos profesorė dr. Tamara Buch, apsilankiusi "Draugo" redakcijoje su dviem savo studentais lietuviams — Viktoru Stanu ir Elena Bradūnaitė.

— Kiek žinau, lietuvių kalbą dėstoma Rygoj, Leningrade, Maskvoj, Prahoje ir berods Bratislavoje ar Brno. Taip pat yra dėstoma ir Rumunijoje.

— Koks susidomėjimas lietuvių kalba JAV-se ir apskritai Amerikoje ir Europoje?

— Naujos srovės, atsiradusios

sinchroninė kryptį — studijuoti dabarties kalbas, mažiau gilintis į kalbų istoriją. Tai nesudarė palankumo susidomėti lietuvių kalba.

Dabar vėl iš naujo kalbininkams pradėjo rūpėti atskirų kalbų istorija ir lyginamoji indoeuropiečių kalbų gramatika, o tam yra reikalingos lietuvių kalbos studijos.

Kalbėdama apie lietuvių kalbos studijas Amerikoje, pirmiausia turime suminėti daug lituanistikai nusipelnusių prof. Pr. Skardžių, kuris Amerikoje tesia vaisingą mokslinį darbą, kuris neseniai išleido studiją apie kir-

tete dėsto prof. Fordas, Los Angeles dr. Tininis. Reikia dar pažymėti vasarinius lituanistikos kursus Fordhamo universitete.

— Kaip ilgai jūs kalbinius tyrimus vykdėte tarp Punksko lietuvių ir kokie to rezultatai?

— Tyrimus vykdžiau 1960-1967 metais, dažniausiai vasaromis, o ir kitais laikotarpiais pagal reikalą.

Esu buvusi visose Punksko apylinkėse lietuvių gyvenomose vietovėse, aplankydam per 50 didesnių ir mažesnių kaimų, kurie užima plotą apie 30 km. ilgumo ir apie 15 km. pločio. Lietuviai ten yra geros dvasios ir lietuvių atspariai išlaikys. Skaito lietuvišką spaudą, klauso lietuviškų radijo programų.

Teko būti kas vasarą Punksko lietuvių rengiamose dainų šventėse, kurios būna Eglinės ar Klevo piliakalniuose ar Burbiškiuose, prie Galadusio ežero.

Teko taip pat lankytis Punksko mokykloje, kur dėstomoji kalba lietuvių. Nemaža šios gimnazijos mokinių eina aukštąjį mokslą. Kai kas iš jų yra sugrįžęs į savo gimnaziją dėstyti. Vienas šios gimnazijos auklėtinis yra labai gabus matematikas ir dėsto Varšuvos universitete.

Punksko lietuvių namuose yra lietuviškų knygų, žmonės jas mieliai perka.

Pobūviuose ir vestuvėse dar yra išlaikomos senos apeigos ir dainuojamos senoviškos dainos. Pilna visuose namuose labai gražių audinių ir nebūna taip, kad mergaitė ištekėtų be lietuviškų audinių.

Žmonės labai vaišingi, pagal senoviškus papročius. Kur tik užėidavau, visada būdavo sūrio, medaus, nakvynės, visi mieliai atsakydavo į visokius klausimus, padėdavo, kuo galėdavo.

Žemėvardžius buvo galima paptirti tik iš seniausių žmonių, kurie dar gerai atminė kaimų lai-

kotarpį, kada žemėvardžiai buvo reikalingi kerdžiams. Jaunieji jau nebežino. Vieną senuką, 80 m., užtikau sunkokai sergantį. Tas silpnai besijausdamas, uždusdamas, bet vis pasistengė perduoti, ką žinojo.

Punksko apylinkėse surinkau lietuviškus vietovardžius ir jau parašiau straipsnius apie ežerus, kaimų pavadinimus, apie Valksnių (ežero dalys pagal žvejų suskirstymą) vardus apie priegaidžių nykimą, priebešių kietinimą, o dabar su prof. Joniku paruošėme straipsnį apie žemėvardžius, kurių susirinkau daugiau kaip tūkstantį. Esu dar surinkusi medžiagos punkskiečių tarmės aprašui.

— Jūs atvykote iš Izraelio. Ar yra ten, kas turėtų ryšio su Lietuva?

— Sutikau porą žmonių iš Lietuvos, su kuriais Nazarete lietuviškai pakalbėdavome. Ten labai daug yra atvykusių iš Lietuvos. Jeruzalės universitetas leidžia įvairius studijinius leidinius. Darau pastangų, kad išleistų Brekūno bibliją, kuri yra pirmasis Šv. Rašto vertimas lietuvių kalba. Jau apie 400 metų tas rankraštis laukia leidėjo. Vien tik mikrofilmų padarymas kainuotų per 300 dol., iš jų reikia padarinti fotokopijas, o paskiau prisėti ir dirbti: išskaityti, suprasti, perrašyti, paruošti paaiškinimus, kalbos aprašą, paruošti kritinį leidimą. Jei atsirastų kas finansuotų, būtų darbo dešimčiai metų. Mielai šio darbo imčiausi.

— Kaip Jums pasisekė gauti Prancūzijos stipendiją Donelaitio kalbinėms studijoms?

— Tai įvyko pagal Lenkijos-Prancūzijos kultūrinio bendradarbiavimo programą. Su ta stipendija galėjau Paryžiuje išbūti 9 mėnesius ir lenkų kalbą ruošiau Donelaitio kalbos fonologiją ir morfologiją. Susidarė per 200 puslapių rankraščio.

— Kodėl Jūs pati lietuvių kalbą pamėgote?

— Juk aš kauniutė. Pagrindinės mano studijos buvo germanų kalbų lyginamoji gramatika. Nuo 1953 m. pradėjau dirbti prie (Nukelta į 4 pusl.)

Nuotrauka Vytauto Maželio

Vladas Šlaitas

APIE PAVASARĮ

Ziemą sunku rašyti, nes neįdau ir šalta. Nes liūdesys ir šaltis yra sinonimai. Geriau padėsiu plunksną į stalčių ir palauksiu pavasario. Kas gi yra pavasaris? Ar pasipuošusios vyšnios yra pavasaris? Ar debesėliai, ar meilė po pavasario vyšniomis? Vieną kartą, labai seniai, tave baisiai mylėjau, ir tada mano visas gyvenimas buvo pavasaris.

VASAROS NAKTYS MAIRONIO POEZIJOJE

Pradžios mokykloje aš skaitydavau tavo eilėraščius, ir man būdavo baisiai miela tave kartoti: kokios ramios ir kokios malonios vasaros naktys tavo meilės poezijoje!

Kur Amerikoje šilta

DAUMANTAS ČIBAS

New Yorko, Bostono, Chicagos speigai rietė į krūvą. Neiškęntės, patraukiau į Los Angeles, kur per Naujus Metus gali vaikščioti vienmarškinis, bet naktį nemėgink būti be švarko. Po kelerių metų apsigyvenau švelniausioje Californijos klimato zonoje — tarp Vista ir La Jolla. Vis tiek vakarai gana vėsūs.

Tai kur gi Amerikoje šilta?

— Žmogau, jei tau čia šalta, važiuok į dykumas, — sako sūnus Kantrimas, jau seniai išvažinėjęs daugelį Vakarų dykumų Californijoje, Arizonoje, Nevadoje, Utah ir Meksikoje.

Kodėl? Turtuoliai žiemos pergyventi subėga į dykumas, į Palm Springs. Galėčiau ir aš sau panašią vietą susirasti.

Pirmiausia akys nukrypo į Anza-Borrego dykumą. Ta dvilypė dykuma yra mūsų apskrityties dykuma, čia pat už tvoros, — tiesia linija nuo namų už 39 mylių. Ji viena iš didžiųjų — 460.000 akrų, bet daugiau įdomi tuo, kad joje sudėti viso pasaulio dykumų tipai. Užtai ji paskelbta valstybės parku. Draudžiama jį prižiūrėti ir bet ką iš jo pasiimti, jį ardyti ar keisti.

Iš tikrųjų, pati dykuma tęsiasi gana toli už Anza-Borrego, pasiekia Salton Sea, pereina į Arizoną ir pasibaigia tik prie Phoenix miesto.

Sutvarke paskutinį bityną, pardavę medų, ėmėm ruošti kelionę. Pagal sąrašą prisikrovėm visokiausių daiktų. Bet kai ėmėm važiuoti, tai kas mylia vis atėdavo į galvą: užmiršom tą ir tą, nepasiėmėm to ir to. Nėr ko stebėtis, taip esti su visomis kelionėmis. Q

čia ypatinga kelionė — į dykumas, kur nėra supermarketų.

Už kelių minučių Escondido slėnyje atsiveikiname su paskutinėmis palmėmis. Dabar mes kopiname per kalnus. Už jų slėnyje laukia Anza. Kelias baisiausiai vingiuotas, mašina krioklia, verda. Ir vis aukštyn ir aukštyn pačiais bedugnų pakraščiais.

Kalną aukštumoje vėsu. Šalikėlį vis daugiau matau ažuolų ir kitokių lapuočių. Tarp jų kerojasi mėlynos vynuogės. Net nuostabu, pirmąkart Californijoje pamatau serbentus. Ar nesuraudonos kur nors ir putinai?

Arti Ramonos važiuojame tartum ažuolų tuneliu. Pati Ramona turi vos penkis tūkstančius gyventojų. Garsi ožkų, vištų, kalakutų ūkiais. Pasiteiravę sužinom, kad ir vienas lietuvis čia turi vištų ūkį. Gyvena toli slėnyje. Jei lankysim, daug sugaišim. Gal kitą kartą...

Ramona gavo vardą nuo kadaise čia gyvenusių indėnų Ramonos. Kasmet čia ruošiami vaidinimai sutraukia daug turistų, nes romantiška Ramonos meilė dar yra gyva.

Vėl valanda gaisčio aukštyn. Daugiau matyt uolų su raudonšakėmis manzanitom. Nyksta ažuolai. Prie kelio prieina ištisos girios pušų. Pušys kertamos ir vežamos į Japoniją. Tarp jų girių stovi Julian miestelis, išlikęs beveik toks, koks buvo prieš šimtą metų, kai čia dundėjo šimtas aukso kasyklų. Iš tų kasyklų dabar veikia vos keletas. Šiaip jau 500 gyventojų verčiasi miško darbais, laiko gyvulius, prižiūri didžiulius sodus. Julian — vienintelis obuolių, kriausių, vyšnių centras pietinėje Californijoje. Įdomus vietinis muziejus, kur vėl gavau pamatyti, kaip prieš 68

metus vilkėjo mano motinutė, kai ji tuo metu gyveno Amerikoje.

Julian stovi ant kalno. Retas, gaivus oras. Aukšti debesys. O aš galvoju, kad vienos mylios aukštyje debesys slankios gatvėmis!

Atausinę motorą, riedame žemyn. Kelias sukalojasi šimtais vingių, kol nusileidžia į gilios tarpukalnės apačią. Grėsmingai pilkuoja toluomoje pliki kalnai. Oras žymiai sausesnis. Dykuma jau čia pat.

Pakalnėje privažiuojame didkiemį. Lentoje parašyta, jog tai paskutinė vieta apsirūpinti gazolinu, vandeniu ir mažos krautuvėlės išetkliais. Bet mes sočiai viskuo apsirūpinę, taigi, švilpkim pirmyn.

Pirmoji valanda dykumoje

Ištiesiu ranką pro langą. Traukia kraštas oras. Už poros minučių — jau žymiai karštesnis. Šalikėlį kerpšoti brūzgynai retėja,

Anksčiau rytmetis kelionėje. Kantrimas dar miega, anksčiau rytmis kelionėje.

smulkėja. Šen ten maišosi kaktusai, cholla kelmoksniai. Kelyje retai ką sutinkame. Laisvė lekti, kiek tik gali!

Anza pavadinta ispano, per ją keliavusio, vardu. Ji mažai ištirta, nes labai kalninga. Vos pora gerų kelių eina pakraščiu ir skersai. Šiaip jau tik su džipu sekasi, kur nori, po ją traukti. O su automobiliu, ypač su automatinu, gali taip įstrigti, jog niekas tavęs per visą savaitę neaptiks.

Būdami šiek tiek atžvalgūs, sutariame pirmiausia važiuoti į centrinę parko priežiūros įstaigą gauti informaciją.

Veržiamės siauru, giliu kanjonu. Tarp uolų retai kur kyšo kaktusai, plikomis šakomis švituoja ocotillo, kreozoto, mesquite krūmokšniai, cholla, yucca, agavos ir kitokie badikšliai.

Karštis vis smarkėja. Geriame vandenį be atvangos. Išsprukę iš tarpeklio, patenkame į

samplovinės lygumas, tirštai "prisodintas" pilvotų kaktusų.

Lekiam, lekiame, lekiame.

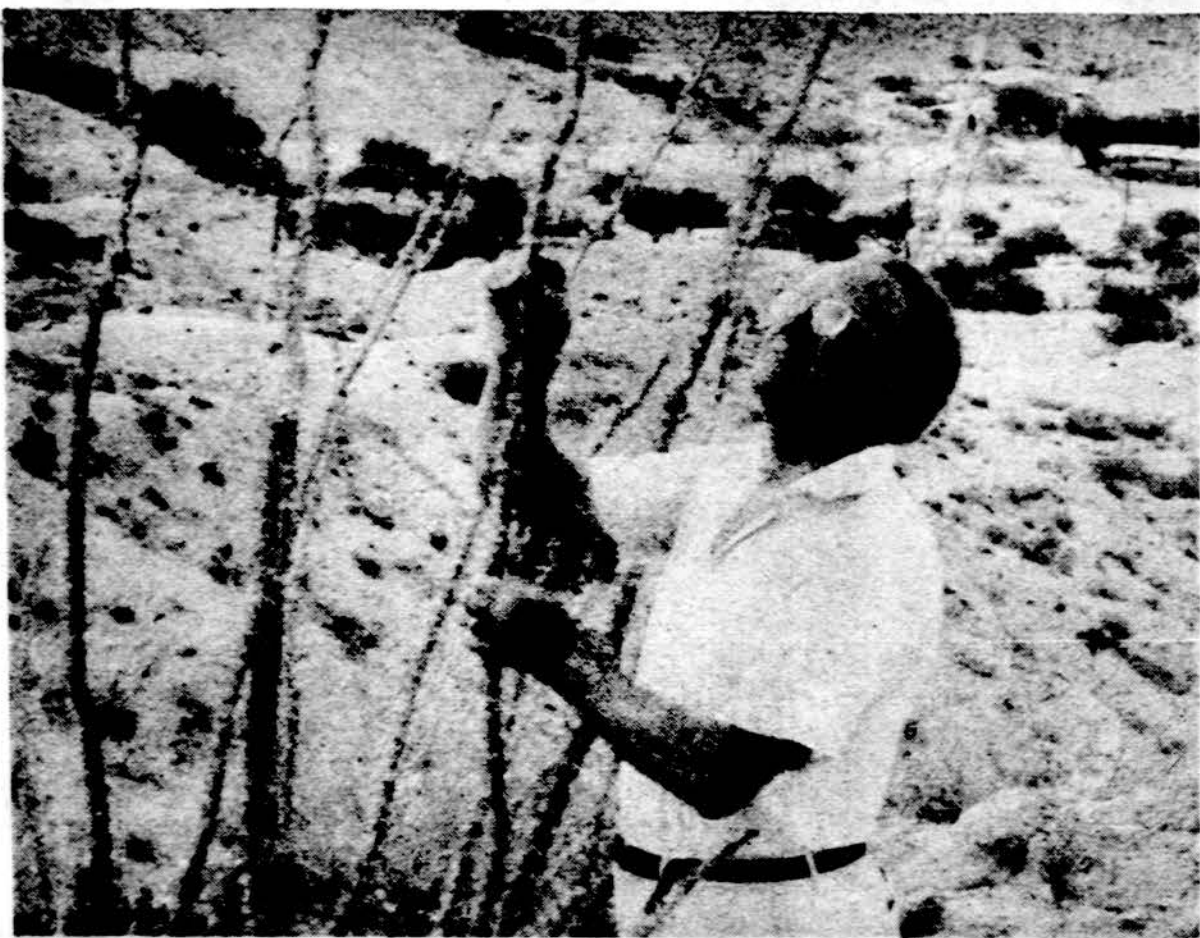
Vidury dykumos — didelis gabalas privacijos žemės. Tai Borrego Springs, vasarvietė (ziemos metu). Namas nuo namo per pusę mylios. Apartmentų langai, uždangstyti su aliuminijaus lapais, kad atmuštų karštį. Visur ant stogų užtaušintuvai. Niekur nei gyvos dvasios. O karšta, o akys dega, lūpos sproginėja. Vienoje vietoje stovi prekybinis centras: krautuvė, vaistinė, paštas, garažas. Kada-nėkada prie jų privažiuoja koks automobilis, išlipa bekelnis žmogelis ir bėga į atvėsintą vidų. Prie kalno prigludusios kelios bažnytelės. Katalikų mišios penktą valandą ryto, saulei tekant, kol dar pakenčiamas karštis. Mums rūpi informacijos, tai sukame į kalnus pas dykumų eigulį (ranger). Bet jis neturi jokios literatūros, nei specialių žemėlapių. Iš jo sužinome tik tiek, kad šiandien nekaršta, o tik maloniai šilta, kad, lendant kur nors į dykumą, reikia jam pranešti, kur važiuoji ir kada grįši. Jei negrįžtum, tai jis žinosias, kur mūsų dairytis.

Gauruotis ant krūtinės

Vakaras jau čia pat. Pasilieiname nakvoti. Nors nėra reikalo, statome palapinę. Saulė užlenda už stataus San Isidro kalno. Bet kaitra nei kiek neatslūgsta. Ima temti, o vis 104 laipsniai F. Iš visų pusių prie mūsų artinasi plačiomis ausimis bailūnėliai kiškiai. Jų kailiukai rusvi, kaip pati dykuma. Dideli, mažai straksti vis po vieną. Jie mūsų nebiją, bet artyn neprisileidžia. Mėtome jiems obuolių skilteles, kad nors kiek sudrėkintų savo burnikas. Nuo krūmelio iki krūmelio strakalioja kengurinės žiurkės. Ore nardo dideli šikšnospraniai, vasnoja pasipūtėlės pelėdos. Čia pat kanjonuose sustaigia, nusijuokia kojotai.

Šilta. Tylu. Alpu. Neįmanoma miegoti nei palapinėje, nei po atviru dangumi. Zemė įkaitusi, akmenys karšti. Sėdime pusnuogiai, ge-

(Nukelta į 4 pusl.)

Ziūrėję, kaip auga cecillo...

Kur Amerikoje šilta

(Atkelta iš 3 pusl.)

riame ir gerame iš savo didžiulių termosų vandenį su ledais. Domimės astronomija. Zvaigždės čia dvazga, kaip Čiurlionio paveiks luose, nemirgėdamos, nes ore nėra drėgmės. Kai šuniui parodau Grigo ratus, Siempiovi, Sietyną, jis sako:

— Tu būtum geras zvaigždonis, jei čia kokį mėnesį naktimis nemiegotum.

Staiga kažkas perbėga per nugarą. Tai, tur būt, koks nakties vabzdėlis, kurių čia dabar ore mašosi milijonai. Laimė, nėra uodų.

Po minutės vėl kažkas perbėga, ir tada aiškiai patraukia šilto oro dvelksmas. Tai vėjelis nusileido nuo San Isidro kalno. Apie vi dunktį jis jau tiek vėsina, kad jau galim išsitiesti ir primerkti akis.

Snausdamas juntu — kažkas ropoja per krūtinę. Staigiu kirsniu nusviedžiu žvėrį. Į žiebiu šviesą.

Na, ir kas?

Palapinės kampe tupi susikūprinęs gau ruotis. Akys žiba, kaip du seniai seniai be matyti sidabriniai dešimtukai.

— Rakūnas! — sako sūnus ir bando iš stumti jį laukan. O jis neina! Išleidžia na gus, įkimba į palapinę, kraipo veidą, rodo il tis.

Pagaliau apsigalvoja. Nenoromis išgūri na. Bet po minutės jis vėl pasirodo ties pa lapinės anga. Ir ne vienas! Jį lydi rakūnie nės ir bene penki jos pasididžiavimai. Abu seniai akiplėšiškai veržiasi į vidų. Vaikai už kliūva už palapinės atatampų ir, kaip kačiukai, ima žaisti, kočiojasi, vienas kitą gauda. Numetame jiems obuolį. Tai rojus! Sugriau žę, visi lipa į medį, apžiūrinėja kiekvieną šakutę, ar neris daugiau tokių skanumynų. Metame dar vieną obuolį. Dabar jie supranta, kad obuoliai auga pas mus, o ne ant me džio. Visi septyni — žlebenkt nušoka žę myn, lenda į vidų, kiša snukučius prie ran ky, lipa ant sprando. Tik duok obuolių! Ma tom, kad jų nebeatsikratysim. Išiname iš sa vo stovyklos, — jie seka mus. Vedame visą būrį prie kitų stovyklautojų palapinės, kur jie randa paliktus taukuotus indus. Apipuola, laižo, terškina. Mes skubiai traukiamės...

Palmių giraitė

Saulėi tekant, vėl atvažiuoja eigulys. Iš jo ištraukiame dar porą informacijų.

— Jūs negalėsite pralįsti pro Sprogusį ka lą. Pavasarį ten buvo žemės drebėjimo cen tras, tai nuo kalno nusirito tiek akmenų, jog nebeįmanoma važiuoti.

— Sakykite, — klausiamo, — ar apsimoka pėstiesiems eiti į kanjoną pamatyti palmių, kurios, kaip sakote, ten auga nuo amžių?

— Labai apsimoka! — užvirtina eigulys. Gerokai abejojame, bet vis dėlto po pus ryčių išiname į kalnus. Lipame per akmenis, brauzinamės per sausos kerokšlius, einame, einame, abu peršlampame, privargstame. Tai tau apsimoka! Gilus kanjonas priverstas raus v uolų, didelių ir mažų. Iš jų kun. Stasys Yla galėtų sumūryti tūkstantį Mindaugo pi lių ir dar liktų daug akmenų kitiems toliems pat mūriniams.

Po geros valandos kopimo pasiekiamo pal mių, karklų, klevų miškelį. Po jį skraidena kolibriai, geniai ir kitokie paukšteliai. Tarp svirtusių uolų čiurlena šaltiniai, tviska vė sūs baseinėliai. Ties vandeniu plevna vel nio žirgeliai. Nutupia gerti bitės. Svaiginan čiai cirpia žiogvėčiai ir dar kažkoks nemato mas čičiris.

Prie šaltinių atsikvapstę, pro uolas sprau džiame dar aukščiau. Siaurame kanjone to liau auga kiti trys palmių miškeliai. Ėmė dide lę pagunda atsinešti ir prie tų gaivinančių van dens duburių pasistatyti palapinę. Tai bent poilsiautum visą savaitę.

(Bus daugiau)

— Nesidžiaugtum, — sako sūnus. — Nak tį čia susirenka gerti būriai kojotų, vienas ki tas kalnų liūtas, lūšis ir dar, ką žinai, kas. Chuckawalla driežai, barškuolės? Pats jau matei, jei dykuma turi vandens, tai nėra tuš čia. Duodu galvą, kad ji yra pakankamai žvėrni.

Papildę savo indus šviežiu vandeniu, lei džiame žemyn ir, išokę į įkautus automobi li, važiuojame toliau. Dykumoje, jei tik kiek lygu, gali važiuoti be kelio, nes žvirgždai ir akmenukai yra kietai sugulę. Tik ne visur! Kartais įlendi į smėlio pusnį, kartais įsmun ki į lengvučių dulkių užpiltą išgraužą. Turi išlipti ir gerokai pasidaruoti. Menkas malo numas. Kiek drąsiau, brazilines tik ten, kur jau kas kitas paliko vėžes.

Neįmanoma Anza-Borrego dykumą ap žiūrėti viena diena ar viena savaitė. Reikia į ją grįžti, kada tik turi laiko, išmaišyti šim tus kanjonų, daugybę sanplovinių lygumų, kelias dešimtis oazių, suželsių aplink šalti nius. Vienur matai nuostabiai išvogtus balt molio klanus, kitur ugniakalinius gubrus, juodus lavos laukus, smėlio kopas, nors ir ne tokias aukštas, kaip Neringoj.

Ne visą dykumą gali lankyti. Karo metu 27.000 akrų buvo pavesta lakūnams moky ti bombarduoti. Tai jie tiek "prisodino" me sprogusių bombų, jog visų iki šiol vis dar ne siseka išrinkti. Gali būti šokių tokių nema lonumų, jei užvažiuotum ant snaudžiančios bombos ir ji staiga susprūždėtų.

Dygliuotos džiunglės

Viename slėnyje akis traukė tikros dyku mų džiunglės. Radę vėžes, išsiverbėme po rą mylių. Atrodo, kad čia negiliai esama van dens. Visur svetingai auga mesluotės, palover de ir geležmedžiai (ironwood). Man ypač rūpėjo susipažinti su tais nepaprastai kietais geležmedžiais. Jų juoda mediena tokia sun ki, kaip akmuo. Iš lapų tų visų medžių be veik neatskirti: lapeliai smulkučiai, pilki, be veik sausi, šakutės dygliuotos. Skiriasi tik sėk lų ankštelės.

Tosė džiunglės gyvena daugybė paukščių — snekuolėlių, kojotai, dykumų lapės, barsu kai, sulaukinėje aukso ieškojoji asilai, stimos ir kalnų avys. Nuo avinių ispaniško vardo ir pati dykuma pavadinta Borrego. Niekur ne teko tų didžiųjų avinių sutikti, nors mes vėliau specialiai buvom įsibrukę į Kojotų ka njoną, tirstai priaugusi visokių medžių, tarp kurių gurgena nekuomet neišsėnkantis šalti niuotas upelis, rūgsta klampios telkšvos, ty vuliuoja vandens baseinai. Prie vandens, ge rai apsidairę, gali rasti indų duženų, nes kaž kada čia yra gyvenę indėnai. Čia stovėta jų kaimelių. Tebežymu jų ugniavietės, nuo dū mų prismilkę urvai, piešiniai uolose. Kur tik žiūri, visur matai visokiausius pėdsakus. Bet patys žvėreliai moka slėptis. Ką girdi, tai tik paukščių ir kregžlės varles.

Kai keliauji per tokias oazes, kur daug medžių, krūmų ir šaltinių, tai negali atsi džiaugti klimato patogumu: šilta, sausa, o ras grynutėlis. Bet kai nuo šaltinių atsirau ki ir užkopi į kalnus, atsiveria tokie šurpūs vaizdai, jog imi drebėti. Kanonai, sprogiai, vi saip suvartytos uolos, pliki kalnai, išdžiūvusių ežerų dugnai, tūkstančiai išgraužų. Jei ten pa sisklytum, niekuomet nebeįeitym! Eiguliai pasakoja, kad jie kai kada randa pasiklydusių žmonių griaučius. Senųjų indėnų būta išmin tingesnių: jie keliaudavo ne klaidžiais ka njonais, bet kalnų keteromis.

Stačiasieniai kanjonai

Idomiausia važiuoti lygiu kanjono dugnu, ypač ten, kur abi sienos suartėja taip, jog jau ties, kaip miesto gatvėje. Kanjono atsišako ji mai panašūs į šonines gatves. Tik čia nėra šviesų, kitų automobilių ir tvarkdaryų. Tylu. Ramu.

NAUJI LEIDINIAI

• LAISKAI LIETUVIAMS.

1969 m. balandžio mėn. Nr. 4. Tėvų jėzuitų leidžiamas religi nės ir tautinės kultūros mėne sinis žurnalas. Vyr. redaktorius Kęstutis Trimakas. SJ. A mi nistratorius Petras Keinotas. SJ. Redakcijos ir administraci jos adresas: 2345 W. 56 h Street, Chicago, Ill. 60636. Medi nės prenumerata \$5.00.

Žurnalas, kaip jau įprasta, pradedamas skyriumi "Stebint ir svarstant", kuriame telpa ga na aktualios ir įdomios replikos bei komentarai dar karštų į y kų ir faktų. Kartais čia tiksliai pataikoma, bet neretai prašau jama ir pro šalį, o kartais to paties taikymo kryptis net abe iotina. Kartais net užčiuopiama tam tikra pačios redakcijos ten dencija, lyg ir pakaltinant kit us, lyg ir teisingais svarsčiais nurodant amerikiečių katalikų gyvenimą ir mūsų tempiant ant amerikietiškių rėmų, kai tuo tarpu žinome, jog ir ameri kiečių katalikų bruzdėjime yra apščiai šios dienos pasimetimų, o mums tiek ir tiek specifiskai savųjų ir sunkiai sprendžiamų problemų.

Sakysim, ir šį kartą "Laiskų Lietuviams" redakcija skuba lyg ir nuvertinti kitą lietuvišką ją spaudą, kad ji ligi šiol nesi skubino plačiai kabėti apie gi mimų kontrolę. Aišku, skubi ir aiški informacija yra kiekvie nos geros spaudos dorybė. Ta čiau ne visada yra protinga la bai jau pasitikėti savimi ir sku biai aiškinti tai, kas iš viso dar nėra labai aiškus reikalas. Nė ra būtina gerai spaudai steng tis įvykius pralenkti, net neži nant, koks bus tų įvykių fina las. Pranašiška nepataikius, greituolio bėgiko poza tada įgauna ne rimtą, o humoristinį atspalvį. Šitaip atsitiko šį kar tą ir čia minimo žurnalo redak cijai, kai, įvykiams užbėgant už akių, "Stebint ir svarstant" sky riuje rašoma: "Naujo lietuvių vyskupo lietuviams Europoj, vietoj mirusio vysk. V. Brazio, kaip nėra, taip nėra. Iš kažkur sk'inda žinios, kad vietinių vys kupų pozicijoms tvirtėjant, ne benorima turėti tokių "plūdu rojančių" vyskupų". Gi šian dien jau akivaizdžiai matome, kaip netikslu žurnalui buvo semtis informaciją tik "iš kaž kur sklindančios žinios" ir net nemandagu išsivijos sąlygose gyvenantiems saviems vysku pams primesti "plūduriojančių" vyskupų epitetą. Tad "Ste bint ir svarstant" skyriui pagai davimas būtų: labiau remtis i tvirtesni ir tikresni pagrinda, vengiant plūduravimo tarp iš kažkur sklindančių žinių.

• UŽSIENIO LIETUVIŲ SPAUDOS METRAŠTIS (Li thuanian Publications Abroad)

1967. Sudarė J. Z. Augustinūs, dr. Z. Ašok'is ir J. Valaitis. Iš leido JAV LB Kultūros fondas, Chicago, Ill. 1968 m. Leidinys 64 psl. kaina \$2.00, gaunamas ir "Drauge".

Tai visais atžvilgiais paran kus ir labai naudingas biblio grafinis leidinys, kur suregist ruota laisvojo pasaulio lietuvių 1967 metu spausdintas žodis: knygos, periodikoj tilpe straisniai ir kt. Džiugu dar ir dėl to, kad bibliografini A. Ružancovui mums ir sustos eiti "Knyvų Lentynai" šioje srityje nebe ko trėtumos iš užbėdė dabar Kul tūros fondo leidžiami metraš čiai.

Tik ka išėjusiame pirmiausia duodama knygų bibliografija, ia suskirstant į šiuos skvrius: Bendrųjų Filosofija, Religija, Visuomeniniai mokslai, Kalbo tvra. Menas. Muzika. Grožinė literatūra, Istorija. Toliau seka Laikraščiai ir žurnala bibliogra fija. Ir pagaliau trečioji metraš čio dalis — Straipsniai periodi koje, juos skirstant vėl į visą eilę skyrių ir poskyrių.

Pas lietuvių kalbos profeso rę Chicagos universitete

(Atkelta iš 3 psl.)

Kleino gramatikos Lietuvių kal bos ir literatūros institute Vil niuje, Antakalny, Vileišio na muose, kur buvo Liet. Mokslo dr-jos būstinė. Tas institutas ir dabar ten tebėra. Institutas uži ma ten du namu, ten yra ir Lie tuvių kalbos žodyno redakcija ir didžioji žodyno kartoteka, kurią buvo pradėjęs Būga, tęsė Balči konis ir kiti. Ten yra saugojami ir Donelaičio rankraščiai (Pavasario linksmybės, Vasaros darbai ir pora Donelaičio lai skų). Kruopas ir Pakarklis tuoj po karo keliavo po Rytprūsius, rinkdami liuanistines vertybes. Nuvykę į kažkokią pilį, kur buvo patalpinti sužeisti rusų kareiviai, rado kareivius, gulinius ant rankraščių ir kaip tik ant tų Do nelaičio rankraščių. Donelaičio "Rudens gėrybių" ir "Žiemos rū pesčių" rankraščiai yra žuvę Napoleono karų laikais.

— Kokius darbus liuanistikos srityje planuojate ateičiai?

— Pradėjau didesnį studiją apie lietuvių kalbos veiksmažodžio morfologiją. Norėčiau taipgi pa ruošti spaudai Bretkūno bibliją.

— Kuo išsivijos lietuvių galė tų prisidėti prie liuanistinių stu dijų?

— Sakyčiau, kad daro gan daug ir gerai. Leidžia knygas. Pvz. neseniai gavau Skardžiaus veika lą apie kirčiavimą ir Balio "Pa saulėjautą". Labai vertingos knygos. Reikėtų daugiau tokių darbų. Pasakojau lenkamams, če kams ką lietuvių daro, ir jie ap gailėstauja, kad pas juos to nėra. O kaip išsivijoje yra daug jaunimo, gražiai lietuviškai ka balio. Net ten, kur gyvena ke lis lietuvių šeimos, kaip pvz. Pa ryžiuje, ir tai susirenka draugėn, daro, ką gali. Pedagoginis litua nistikos institutas atlieka gerą darbą. Dažnai klausai, ir nesu pranti, kad vaikas augęs ne Lie tuvoje, o čia.

Reikėtų, kad apie tą Lituanis tikos institutą būtų girdima pla čiau negu Marquette Parke. Rei kėtų plėsti ryšius su lingvistikos skyriais, profesoriais universite tuose.

Neseniai lenkų katalikų rašy toja Kuncevičienė, dėsciusi len kų literatūrą Chicagos universi tete, kreipėsi į mane, prašydama medžiagos studijai apie lietuviš kus motyvus lenkų literatūroje. Man rodosi, su tokiais klasi mais galėtų kreiptis ir Pedagogi

BANGA

TV, Radio, Stereo, TV antenos, air-conditioners. Pard. ir taisymas. 2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421 Vakaraš skambinti WA 5-3607 P. Rudėnas K. Šimulius

V. Ratas

Is ciklo "Jūratė ir Kastytis" (medžio raiziny)

nį lit. institutą.

Atrodytų, kad Pedag. litua nistikos institute mielai apsilan kytyr Amerikos kalbininkai ne lietuviai, o gal net galima būtų pagalvoti apie šio instituto su ruošą mokslinę konferenciją baltistikos klausimams, kurioje dalyvautų kalbininkai, besidomi šiais klausimais. Tikriausia būtų jiems įdomu ten susitikti su to kiais vyresnės kartos liuanistais, kaip Skardžius, Saly, Jonikas. Pvz. tuo tikriausiai interesuotu si Chicagos universiteto profeso riui Hamp, Stankiewiczus. Tada ir pats institutas, ir lietuvių ka bininkai darytųsi žinomesni JAV universitetų lingvistikos studijų sferose.

A. ABALL ROOFING CO.

Istelecia prie 49 metų Duglamo visų rūšių stogus. Tals me arba dedame naujus kamius r mas, nutekamuosius vamzdžius. Dažo me š lauko. Talsome mūras "tuck pointing". Plinai apdirbame. Vias darbas garantuojame.

LA 1-6047 arba PO 2-8779

Apskaičiavimai nemokamai. Skambinkite bet kurio laiku.

Lietuvos kariuomenės prie saikos 50 metų sukaktis

(Atkelta iš 2 psl.)

riuomenės dalys. Aikštėje gatvė se ir namų languose iškilmės se kė daugybė žmonių. Kariuome nei žygiuojant, jie šaukė "valio", metė gėles ir vainikus.

Tuo laiku Lietuvos kariuome nėje buvo apie 8000 vyrų, kari ninkų ir kareivių. Fronte esančios kariuomenės dalys priešai ką da vė truputį vėliau. Fronte tuo lai ku jau buvo: I pėst. pulkas, Pa nevezio atskiras batalionas, Vil niaus batalionas, Mariampolės batalionas, gusarų eskadronas, artilerijos lauko baterija ir kai kurie karo technikos daliniai.

Gegužės 18 dieną jau prasidė jo didysis bolševikų puolimas, laike kurio buvo užimti Kurkliai, Raguva ir Panevėžys. Bet apie tai kita karta.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

ir kitus kraštus

P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av. Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET Tel. — CA 5-7252 DIDELE PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIJZIOS RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS SPALVOTOS TELEVIJZIOS APARATAI

Kas tik turi gerą skoni,

Viską perka pas Lieponį!

LIEUVIŲ PREKYBOS NAMAI FURNITURE CENTER, INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western PR 8-5875 J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9 iki 6 val vak. Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5.

Chicago Savings and Loan Association

5 1/4%

Certifikatai išduodami rūks tantinomis. Mažiausia tur būti \$8000. Pelnas mokama kas šeši mėnesiai.

4 3/4%

Ant visų knygelių askaity

STAI NARIAMS TEIKIAMAS MUSŲ PILNAS PATAIKAVIMAS

- * Vacation Club
- * College Bonus Savings
- * Home Mortgage Loans
- * Home Improvement Loans
- * Christmas Club
- * Insured Family Savings
- * Notary Public Service
- * Free community rooms for your organization's meetings
- * Cash checks, and pay all family bills, without special money order checks.
- * Sell & redeem U.S. Bonds
- * Two large free parking lots
- * Save-by-Mail Kits
- * Travelers Checks
- * Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M., Tues 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 8, Sat: 9 to 12:30

Jūratė ir Kastytis mūsų baletų raidoje

J. ZILEVICIUS

Mūsų liaudis, nežiūrint šimtmečius neštos baudžiavos, nepamiršdavo laisvalaikio ir savo šokių pasidavė dainų padainuoti. Anų liaudies šokių likučiai dabar yra atkuriami, papildomi, praplečiami, net ir nauji, pagrįdinių temų prisilaikant, sukuriami. Visa tai sako, kad liaudies jausmai baletui nebuvo šalti, jei tas šokių apraškas galima būtų sieti su baletu.

Į storišės baletu praeities Lietuvoje

Lietuvos pažindininkas, didelis Lietuvos mylėtojas ir novatorius, Antanas Tizenhausas, gyvendamas Gardine, 1778 m. suorganizavo ten klasikinį baletą, mokytoju pakviečiant italą. Į baletą baudžiauninkų jaunimas buvo surinktas prievarta nuo Alytaus ir Gardino. Pradžioje buvo 33 šokėjai, vėliau skaičius išaugo iki 60. Pasikeitus sąlygoms tas baletas atiteko, kaip dovana, Lenkijos karaliui ir Lietuvos Didžiajam Kunigaikščiui Stanislovui Augustui, kuris visą baletą perkėlė Varšuvon, visai baletu neturėjusiom. Kiek mažesnė baletu grupė turėjo savo dvare (Slonime) ir kunigaikštis Oginskis. 1788 metais šis baletas irgi atsidūrė Varšuvoje, kur buvo įjungtas į minėtą Tizenhauseno baletą. Taip pat baletas buvo ir kunig. Radvilos Nesvyžio dvare, kuriuo karalius Stanislovas Augustas, svečiuodamas ten 1784 metais, žavėjosi. Kaip pirmieji du taip ir šis trečiasis įsiliejo vėliau į Varšuvą jau buvusius baletus, kurie apjungti sudarė didžiulį baletą, vadovaujamą su Tizenhauso baletu atkelto Varšuvon prancūzų baletmeisterio Ledoux. Socialinėms aplinkybėms pasikeitus, Lietuvoje baletu kurį laiką nebebuvo. Atkūrus nepriklausomybę, kai 1920 m. Kaune buvo statoma opera "Traviata" tai III akte baletą turėjo šikti choristės šokio mėgėjos — seserys Girniūtės. Čia atrodytų lyg ir buvo užuomazga naujosios Lietuvos baletui. Sekantį pavasarį, statant operą "Demoną", reikalingam baletui paruošti buvo pakviesta balerina O. Dubeneckienė. Jos išlavintas šokėjų mėgėjų būrelis pašoko šokių lezginką. Tų pat metų rudenį pradėtas mokslas pirmosios baletu mokyklos su mokiniais, kurie turėjo šokti statomose operose, o 1922 vėlyvą pavasarį baletu mokykla savarankiškai jau surengė viešą baletą vakarą. 1925 m. pakviestas toliau baletui vadovauti gabus baletmeisteris P. Petrovas, kuris Kaune pastatė pirmą baletą Delibė "Copelia". Po to jau baletu pastatymai, šalia operos ir dramų, buvo Kaune jau įprastais reikiškins. Drauge augo ir gabūs mokiūnių skaičiai. 1928.II.16 pastatomas pirmas lietuviškas baletas — J. Karnavičiaus "Lietuviš-

koji rapsodija". Nuo 1932 m. Kaune pradėjo baletui vadovauti žymūs baletu specialistai N. Zvierievas, V. Niemėnina ir V. Oluchovas. Baletas tada išaugo meniškai ir gastroliavo Londone ir Monte Carlo. Baletui dirigavo L. Hofmekleris. Tam laikotarpiui priklauso ir J. Gruodžio rapsodija. Nuo 1932 m. išvažiuos raudonas kaukes su baltais ragais... Dirigentas nebeišlaikė, nuėjo pas teatro direktorių Andrių Oleką-Zilinską ir pasakojė apie orkestrantų elgesį. Direktorius su dirigentu atėjo scenon, išbarė orkestrantus ir liepė atsiprašyti... Dirigentas vis

iššio, nei iš to užsideda velnio išvažiuos raudonas kaukes su baltais ragais... Dirigentas nebeišlaikė, nuėjo pas teatro direktorių Andrių Oleką-Zilinską ir pasakojė apie orkestrantų elgesį. Direktorius su dirigentu atėjo scenon, išbarė orkestrantus ir liepė atsiprašyti... Dirigentas vis

VALSTYBĖS TEATRAS

I. Jūratė ir Kastytis

J. Gruodžio 1 veiksmas. 3 pav. baletas.
Libretto sudarė pagal Maironio baladę M. Lipčienė.
Dekoracijos ir kostiumai A. Galdikio eskizais.

Veikia:
Jūratė M. Juozapaitė
Kastytis B. Kelbauskas
Perkūnas J. Vasiliauskas
Motina E. Stanikaitė (bal. stud. mok.)
Zvejai, mergaitės, jūros baisybės, medūzos, bangos, dvoro tarnai ir t.t.

ŠOKIAI.
I pav.

Kadaise Kaune statyto "Jūratės ir Kastyčio" baletu programa

džio "Jūratės ir Kastyčio" pastatymas, būtent: 1933.V.19. Tą pat vakarą buvo pastatyti ir kiti du vienaveiksmai baletai: V. Bacevičiaus "Šokių sukūrė" ir B. Dvarionio "Piršlybos". Ši diena klasinio lietuviško baletu istorijoje yra ypač svarbi, nes trys mūsų jauni kompozitoriai parodė šios rūšies savo muzikinius kūrinius. Po to jau J. Pakalnis, pasinaudodamas St. Santvaro libretu parašė "Sužadėtinę"; J. Gaidelis (B. Sruogos libretas) parašė "Čičinską". Vl. Jakubėnas parašė "Straublių" ir antrą — "Vaiva ir Perkūnas". Visa tai sukurta nepriklausomybės laikais, tik kai kurie šiuo baletu dėl karo nebesuskubta scenoje pastatyti.

Dabar "Jūratės ir Kastyčio" pastatymui Chicagoje artėjant, norisi prisiminti įvyki, vargiai kur buvusį baletu pasaulį. Apie jį anais laikais plačiai kalbėta Kaune, po kurio laiko net su tam tikru pasipiktinimu JAV intelektualų lietuvių tarpe.

O buvo taip... Vienam dirigen- tui atliekant teatro sctnoje orkestrinę baletu repeticiją, orkestrantai mažai kreipia dėmesį į patį dirigentą, bet savo tarpe juokauja, kalbasi ir pan. Dirigentas prašo repeticiją atlikti rimtai, bet... pastebi, kad vienas smuikininkas laiko grojimui instrumentą, o kitas traukia smičiumi per statomas pirmas lietuviškas baletas — J. Karnavičiaus "Lietuviš-

dėlto atsisakė baletu premjerą driguoti. Vėliau paaiškėjo, kad orkestrantai buvo vieno teatro lyderio paraginę iškręsti modernios muzikos kūrėjui pokštą. Tokios muzikos orkestrantai nemėgo, o baletas buvo Kaune dar nepaprastai novatoriškai parašytas. Taip tada buvo reaguota į ateinančias modernios muzikos apraiškas Kauno Valstybinio teatro scenon. Šalia to susidaro dar neaiškumas kai 1931 m. Kaune Filharmonijos simfoninio koncerto metu tas pats dirigentas dirigavo savo kūrinius greta kitų dviejų dirigentų J. Karnavičiaus ir J. Gruodžio, tame pat vakare dirigavusių. Šitai verčia manyti, jog anoji netvarka repeticijoje buvo sukurta ne dėl per daug modernios muzikos, bet dėl kokių nors kitų priežasčių... Tik vėliau sužinota tikroji priežastis ir orkestrantų "maištą" sukurstęs asmuo.

Jūratės ir Kastyčio autorius

Juozas Gruodis (1884-1948) yra vienas stambiausių mūsų kompozitorių. Pradėjęs kompozicijos studijas Maskvos konservatorijoje, jį baigė Leipzigo konservatorijoje, Vokietijoje. Lietuvoje buvo Kauno Valst. konservatorijos direktorius, kompozicijos klasės vedėjas, Valstybinio teatro dirigentas. Gruodis, vadovaudamas kompozicijos klasei, yra

padėjęs pagrindus lietuviškos muzikos kūrybai. Jis ir išauklejo jaunų kompozitorių būrį, įkvėpdamas jiems lietuviškos, liaudiškos muzikos meilę, skatindamas juos ieškoti tautos muzikinių brangenybių. Pats pavyzdinčiausiai ir plačiai savo kūryboje naudoja lietuvišką muzikinį folklorą, kurį čia tiesiog dimitantais sublizga. Jo mokiniai, mokytoją sekdami, ir dabar savo kūryboje plečia savo mokytojo idėjas. Jo mokinių būrį sudaro šandien jau gerai mums žinomi kompozitoriai: A. Račiūnas, A. Budriūnas, J. Nabazas, J. Juozeliūnas, E. Balsys, P. Tamoliūnas ir kt., kurie jau savo mokiniams gruodiskąsias muzikines idėjas toliau skiepia.

J. Gruodis buvo taipgi gana plačios apimtys kompozitorius. Jis kūrė solo dainavimui su fortepijono palyda. "Visur tyla" parašyta jau 1915 metais. O toliau sekė "Rugiagėlės", "Ulijona" ir eilė kitų, iki šiol vis scenoje tebegridimų. O kur dar chorams harmonizuotos ir originalios "Skamba, skamba kankliai", "Ei, jaunieji" ir kitos, dažnai girdimos, o kur kamerinės muzikos sonatos ir t. t.

Kai J. Gruodžiui teko būti trejus metus (1929-1931) Valstybinio teatro dirigentu, jis sukūrė tada simfoniniam orkestrui įspūdingų sceninių dalykų, būtent — dramos veikalam muzikines intarpas ir muzikinius dramatiškus veikalus paryškinimus: V. Krevės "Šarūnui", Dikenso "Varpams" ir J. Zuluskio "Sąbatai Cevi". Po to jau pradėjo rašyti baletą "Deivė Jūratė", vėliau pavadinimą pakeitęs į "Jūratė ir Kastytį". Tokiu būdu praktiškai susipažinęs su orkestru savybėmis, jas pilnai panaudojo, kurdamas baletą.

Jūratė ir Kastytis

Baletas "Jūratė ir Kastytis" (vieno veiksmo, trijų paveikslų) buvo parašytas 1932 m. Libretą pagal Maironio baladę parašė

Kompozitorius Juozas Gruodis (1884—1948) "Jūratės ir Kastyčio" baletu muzikos autorius.

M. Lipčienė. Baletą pastatė baletmeisteris N. Zvierievas. Dekoracijos ir rūbų eskizus sukūrė A. Galdikas, dirigavo pats autorius — Juozas Gruodis.

Nežinau, ar komp. Darius Lapinskas, statydamas "Jūratė ir Kastytį" naudos originalią kompozitoriaus J. Gruodžio instrumentaciją, o gal jis ją savaip bus pertvarkęs? Originalioje instrumentacijoje autorius daug dėmesio skiria orkestrinėms instrumentų spalvoms, kuriomis, pvz. II pav. jūros slaptinamui ir fantastikai atvaizduoti, naudoja įvairių pavienių instrumentų būdingus skambesius: gongus, anglų ragą, trūbą su slopintuvu, bas klarnetą. Orkestro spalvingumą gambiai panaudodamas, sukūrė labai įspūdingą audros paveikslą. Bendram lietuviškam šokiui autorius panaudoja rūšios nuotaikos šokį, kuris lyg pranašauja ateinančią nelaimę — audrą, sugriovusią ne tik rūmus, bet

ir Jūratės ir Kastyčio laimę. Visą eilę su jūra susijusių būdingų ir sudėtingų baletu vietų tiesiog priiša žiūrova: valsas "Jūros rasa", garsiniai įdomūs "Karolių" šokis, lyrinė ilgesin-

ga "Jūros putų dafna". Kūrijas, būdamas ištikimas savo įprastinėms liaudies intonacijoms, visur ir baltie stengiasi jomis naudotis. I-jo paveikslu gale, pirmame Kastyčio pasirodyme, išgirstame įdomiai pertvarkytą, bet nesunkiai atpažįstamą liaudies dainos melodiją "Per tamsią naktelę". Tame pačiame paveiksle pasilinksminimo scenoje aiškiai girdisi sutartinė būdingi ritmai, "Oi, ant klano", "Labas rytas, mergelt". Susikauptus klausant baletu muzikos, daugelyje vietų ir kitur nugirstame lietuviško folkloro aidą.

Lietuvoje šis baletas buvo mėgiamas, daug kartų statytas, diriguojant L. Hofmekleriui. Šiame krašte, "Margučio" rūpesčiu, lietuviškas baletas "Jūratė ir Kastytis" bus pilnumoj pastatytas pirmą kartą gegužės 17-18 d., diriguojant D. Lapinskui, dalyvaujant daugiau kaip 70 asmenų kolektyvui, Marijos aukštesniosios mokyklos salėje.

PARDUODAMI IS MODELINŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western Tel. GR 6-4421

Podarogifts, Inc.

GEROS
NAUJIENOS!

MES VEL PRIIMAME
UŽSAKYMUS ŠALDYTU-
VAMS:

ŠALDYTUVAI

2181 Zil-Moskva 240 Ltr. \$236.33
2182 Oka-3 200 Ltr. \$212.11
2183 Yuryzan 175 Ltr. \$196.00
2184 Orsk (KX-0100) 120 Ltr. \$191.89
2185 Minsk-2 119 Ltr. \$169.67
2186 Biryusa 160 Ltr. .. \$191.89
2187 Mir 125 Ltr. \$161.56
2188 Saratov 2. 85 Ltr. \$111.11
2189 Dnepr or Donbas, 165 Ltr. \$151.56

EKSELENTIŠKOS
DOVANOS!

MOTOCIKLAI
MOTORINIAI SKUTERIAI
MOTORINIAI DVIRAČIAI

2111 Ural-2 M-63 U su šoniniu automobiliu \$771.60
2112 K-750 M su šoniniu automobiliu \$740.74
2113 Jupiter-IZH-2 su šoniniu automobiliu \$377.11
2114 Jupiter IZH-2 \$270.89
2115 IZH-Planeta su dviem sėdynėmis \$258.33
2116 Voskhod su dviem sėdynėmis \$203.33
2117 M-105.1 cilindras, 7 H.P., 123.5 c.c. .. \$145.83

MOTORINIAI SKUTERIAI
IR
MOTORINIAI DVIRAČIAI

2121 Tula-tourist, 10 H.P., 199 c.c. \$225.00
2122 Viatka-VP-150 M, 6 H.P., 148 c.c. \$145.89
2123 Riga-3, 2 H.P., 55 c.c. \$79.22

Pristatome tuojau — skubinkite
savo užsakymus į:

PODAROGIFTS, Inc.

220 PARK AVENUE SOUTH

NEW YORK, N. Y. 10003

212-228-9547

arba į prie jo prisijungusias firmas:

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

45 West 45 Street

New York, N. Y. 10036

212-245-7905

PACKAGE EXPRESS and TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway

New York, N. Y. 10019

212-581-7729

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 Walnut Street

Philadelphia, Pa. 19106

215-925-3455

Jūratė ir Kastytis — N. Gaigalaitės skulptūra Palangos parke, Lietuvoje.

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA

KENNEBUNKPORTE, MAINE,

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISĖM.

Išsinamas pilnas ir kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai. Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai. Duodama lietuviško gyvenimo pasaulėžiūra. Mokiniams šviesti kviečiami liet. rašytojai, solistai, dailininkai. Iš viso 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams stoti į kolegijas. Mokiniai gyvena be mokytojų. Vadybinis visiem priimamas. Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį. Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m. Pristatomi berniukai baigę 8 skyrius.

LIETUVIAI TEVAI BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ.
KOL JI YRA. JOS ATEITIS JŲSŲ RANKOSE.

Informacijos ir registracijos reikais rašykite:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

Kultūrinė kronika

• Dailininkas Leonas Urbonas

Australijos galerijose ir Australijos spaudoje. Šis jo pirmasis lietuškas, gyvenęs Sydneyje, prieš keletą metų surašęs ir išsavo tapybos parodą JAV ir Kanadoje, jau ne kartą yra australiečių spaudos, ypač jos meno puslapių dėmesio centre. Po kiekvienos parodos tenkštes menų galerijose, mūsų dailininkas būna vis išskirtinai įvertintas Australijos meno autoritetu, nesigalint jam epitetu, kaip "One of Australia's leading artists". Panašiai yra atsitikę ir dabar. Nuo balandžio 30 iki gegužės 12 d. Macquarie galerijoje, Sydneyje, vykstanti Leono Urbono darbų paroda kritiku aptarta daugiau negu palankiai. Parodoje išstatyta 16 didelio formato tapybos darbų ir šeši ciklai mažesnio formato tapybų, kurios keičiamos parodoje kasdien, kol bus parodytas jų viso 173.

Sydneyjaus dienraščio "The Sun" meno kritikas James Gleeson balandžio 30 d. laikraščio laidoje dailininką vadina "An astonishingly prolific painter", kuriam pavykę sėkmingai vienumon sujungti abstraktaus ekspresionizmo, surrealizmo ir kieta briaunio abstraktizmo elementus. Tačiau laimė, pasivertusi gamtos stichija, mūsų dailininkui ne visada būna palanki. Štai Sydneyjaus dienraštis "Daily Mirror" balandžio 16 d. deda per penkis skiltis antraštę: \$40.000 paintings destroyed in storm". Ir ten pat aprašoma, kaip kome biblinis lietus — Tvanas užtvindė ir dumblė sunaikino Leono Urbono studiją drauge su trisdešimčia tapybos darbų, jau paruoštų išsiųsti į JAV ir Kanadą. Kiti 95 darbai buvo potvynio žiauriai sužaloti. Visa šitai aprašydama, laikraštis puslapis deda ir audros, vandens ir dumblo suniokotos dailininko studijos nuotrauką su pačiu jos savininku.

Leono Urbono straipsnį apie kūrybinį instinktą šiandien spausdiname ir Kultūrinio Draugo pirmame puslapyje.

• "Panorama" apie Baroną. "Chicago Daily News" meno priedas "Panorama" gegužės 3 d. laidoje išspausdino Van Allen Bradley "Pora nusipelnusiųjų paminėjimo", kuriame apgailestaujama, kad iš 30,000 per metus pasirodančių knygų, kad ir sąžiningai stengiantis, negalima paminėti visų vertingų knygų žinomų ar mažiau žinomų autorių. Todėl jis čia paminis porą, kurios jau buvo vertos ankstesnio paminėjimo, tai Aloyzo Barono "The Third Woman", išleista mažos Manyland Books leidyklos ir J. Fidler parašytos,

Chicago universiteto išleista knyga "Dwight L. Moody, American Evangelist, 1837-1891". Aloyzo Barono knygos apžvalgą recenzentas baigia jos įvado žodžiais: "Knyga yra verta dėmesio, kaip geras romanas, kaip istorijos dalis, kaip filosofiniai komentarai ir kaip prozinė poezija".

• Poetas Henrikas Radauskas "Books Abroad" žurnale. Kaip žinome, šis tarptautinį pripažinimą įgijęs literatūros žurnalas šiuo metu yra leidžiamas University of Oklahoma Press ir redaguojamas lietuviams literatams gerai pažįstamo esto rašytojo Ivar Ivask, kurio puikiu straipsniu apie estų literatūrą pasinaudojo ir dr. A. Baltinis, rašydamas Kultūriniam Draugui Estijos nepriklausomybės sukakties proga. Žurnalas visą laiką skiria daug dėmesio ir lietuvių literatūrai, nuolat recenzuodamas ir mūsų čia išleistas knygas. Žurnalo redakcijos kolektyve yra ir dr. Rimvydas Šilbajoris. Leidinys yra puošnus ir gražiai tvarkomo formato, išleista sausio, balandžio, liepos ir spalio mėnesiais. Metinė prenumerata \$5.00, dvejiems metams \$8.50. Adresas: "Books Abroad", University of Oklahoma Press, University Press Building, Norman, Okla. 73069.

Pastarasis šio žurnalo 1969 m. žiemos numeris skirtas Rytų Europos tautų moderniajai poezijai. Atskirais straipsniais pristatoma vienuolikos poetų kūryba, žurnalo puslapius papuošiant ir puikioji jų nuotraukomis. Tarpe kitų čia randame ir mūsų šio Henriką Radauską. Gerai paruoštą straipsnį apie jo kūrybą čia duoda dr. Rimvydas Šilbajoris. Aprašomų poetų bendruos antologinius puslapius randama ir Henriko Radausko poezijos pavyzdys, anglių kalbon išverstas žinomo, prieš kelerius metus žuvusio amerikiečių poeto Randall Jarrell.

• Poznanės filharmonijos muzikai šio mėn. pradžioje viešėjo Lietuvoje ir koncertavo Vilniuje ir Kaune. Koncertams vadovavo ir jiems dirigavo Zdz. Sostakas.

• Prof. Antanas Kondrotas, Lietuvos žemės ūkio akademijos gyvulinkystės katedros profesorius, V.I. atšventė savo 80 m. amžiaus sukaktį. 1916 m. Kondrotas baigė Žemės ūkio institutą, 1938 m. jam suteiktas profesoriaus vardas. Ir šiuo metu jis tebedirba mokslinį darbą, ruošdamas naujus mokslininkus.

Solistė Valentina Kojelienė su akompanuotoju, pianistu Allen Rogers po koncerto Chicago Orchestra Hall gegužės mėn. 4 d.

Valentina Kojelienė dainuoja Orchestra Hall

Valentina Kojelienė, skatinama muzikinės ambicijos, pradeda dainuoti, kaip nežinoma dainininkė, Amerikos didmiesčiuose, geros salės, akompanuojant ne eilinės klasės pianistams, ir muzikos kritikai mandagiai šypso, negaili komplimentų bei teigiamo įvertinimo. Gal būt, šis išėjimas į "pasaulį" nežada daug jos dainavimo karjeros ateitį, bet iš to galima pagaryti išvadą, kad Kojelienė yra kažką dainavime nugalėjusi ir peržengusi vidutiniškumo ribą.

BALYS CHOMSKIS

Praeitą sekmadienį (gegužės mėn. 4 d.) solistė dainavo pirmą kartą Chicago Orchestra Hall — tarptautinių garsenybių scenoje, susirinkusiai daugiausia lietuvių publikai. Rečitalio pradžioje Gluck "O del mio dolce ardor" ir Pergolesi atliekami virtuozinė technika, geru frazavimu ir dinamika. Jos lyrinis sopranas turi plačią skalę, lengvai valdomas be jokio fizinio krūpėjimo, o melodijos linija yra muzikaliai ir ritmiškai gerai išbalansuota taip, kad muzikalinis poveiklis sutviska spalvomis.

Tokių pat muzikalumų Kojelienė atlieka Schuberto ir Schumanno, Faure ir Duparc, Boito, Respighi ir Banaicio kūrinius. Tačiau jau nuo Schuberto dramatinės dainos "Die junge Nonne" kyla klausimas, kur yra poetinis tekstas, kalbos charakteris ir išraiška? Nereikia pamiršti, kad daina yra muziko ir poeto duetas, jie lygūs partneriai ir abu vienodai svarbūs. Dainos poezija dainininkui yra svarbi ne tik dėl to, kad padeda jam labiau išsakyti vokalinės muzikos turinį, bet ir svarbi dar ir todėl, kad palengvina išryškinti skirtingų kalbų emocinį ir žodinį charakterį. Kojelienė koncentruo, dama balsą tik į muzikinę kalbą išraišką, palieka nuo šaly poetinį žodį, ir tuo būdu jos rečitalis susilieja į vieną simfoniją.

GERIAUSIA DOVANA

Vertingiausia Dovaną siūsti giminiams
I LIETUVĄ
DOVANŲ PAZYMEJIMAI
Pilnai garantuoti

Jūsų giminės galės pirkti KĄ jie nori, KADA jie nori ir GAUS DAUG DAUGIAU už juos. PER VNESHPOSYLTORG SPECIALIAS DOLERIŲ KRAUTUVES, jūsų giminės gali pirkti ką jie nori už LABAI NUMAZINTAS KAINAS, už kainas, kurios yra daug, daug žemesnės už esančias kainas. Jūsų giminės tai patvirtins. Ir už šį patvirtinimą NIEKO NEREIKIA MOKETI. Jei norite savo gimines padaryti laimingais, užsakykite DOVANŲ PAZYMEJIMUS per mus.

Užsakykite dabar. Užsakykite tik per

INTERTRADE
EXPRESS
CORP.

125 E. 23rd Street
New York, N.Y. 10010
Prašykite neapmokamo katalogo.

1969 PLYMOUTH 2 DURŲ, TIK \$1,895.00

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
PLYMOUTH, VALIANT, CHRYSLER, IMPERIAL
4030 ARCHER AVENUE — TEL. VI 7-1515

800 vartotų ir gerame stovyje automobilių —
pirksite labai pigiai — urmo kaina.

5% GOLD EAGLE Passbook Savings Account

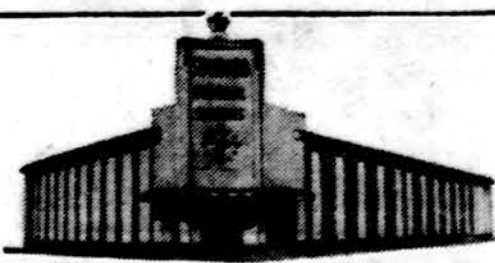
Minimum amount \$50.00, add any amount at any time. Your Gold Eagle passbook will earn 5% per annum paid quarterly. After your money has been on deposit for 90 days or more, you may withdraw funds without notice at any dividend date or 10 days thereafter.

On all accounts —
Savings in by the 10th Earn from the 1st. Earnings Paid Quarterly.

CELEBRATING OUR 60th ANNIVERSARY

5 1/4%
6 month Certificates
(minimum period)
\$10,000.00 or larger
in multiples of
\$1,000.00.

4 3/4%
Regular
Passbook Accounts
Current rate

STANDARD
FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago
4192 Archer Avenue at Sacramento
Chicago, Illinois 60632 • VI 7-1140
Assets over \$138,000,000.00
Reserves and Surplus over \$11,500,000.00
(more than twice legal requirements)

HOURS: Mon., Thurs. 9 A.M.-8 P.M.
Tues., Fri. 9 A.M.-4 P.M.
Sat. 9 A.M.-12 Noon
Wed. — No Business Transacted

DRAUGAS, šeštadienis, 1969 m. gegužės mėn. 10 d. 7

Tiesa, tai buvo labai puiki simfonija, kurą meistrškai palydėjo pianistas Allen Rogers.

• Senovės Egipto Amon - Ra fonija, kurą meistrškai palydėjo pianistas Allen Rogers. Senovės Egipto Amon - Ra fonija, kurą meistrškai palydėjo pianistas Allen Rogers.

Amžniasis gyvenimas, kun. J. Danielius	2.00
Gyvenimo šaltiniai, St. Zilys	3.00
Gyvoji dvasia, kun. J. Vaitkevičius,	
4 dal. kiekviena po	5.00
Meilės ugnis, kun. K. Matulaitis, MIC	4.00
Zodis ir gyvenimas, t.v. T.V. Ziuraitis, OP	2.75

Visos šios knygos gaunamos DRAUGE. Illinois gyventojai prie knygos kainos turi pridėti 5 proc. mokesčius.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS

Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TEVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

THREE MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st Street Tel. 476-2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09

AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.

3914 West 111th Street

Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.

Telef. — Cedarcrest 3-6335

Vienas blokas nuo kapinių.

EUDEIKIS

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimid

TRYNS MODERNISKOS KOPLYČIOS:

4330-34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

LACKAWICZ IR SŪNŪS

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. SUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. Olympe 2-1003

LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2320

Dail. Leonas Urbonas savo studijoje tarp audros ir tvano susikūnėjęs. Tapybos drobė Oyster Bay, prie Sydneyjaus, Australijoje. Žiūr. informaciją Kultūrinėje kronikoje.